

ceni vozil po železnica, in bode imel z njo vhod v zborovanje, k razstavi, k učiteljski besedi in k drugim takratnim shodom.

Vse slovenske ljudske učitelje na Kranjskem, Koroškem, Štajerskem in Primorskem, posebno vse ude slovenskega učiteljskega društva, vljudno vabimo k temu prvemu splošnemu zboru vseh slovenskih učiteljev. Ljubi bratje, slovenski učitelji! pokažimo svetu, da nam serce bije za domačo šolo in pravo narodno omiko, in da to svojo važno nalogo moremo le izverševati, ako svojo združbo vterjujemo, svoja čutila čistimo in bistrimo, da se za svoj težavni poklic spodbujamo, ter s posebnimi pomočki pomagamo tudi posebni naméri na blagor našega milega národa.

Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani, 15. avgusta 1872.

Ukaz bogočastnega in ukóvnega ministra od 8. maja 1872, o okrajnih in deželnih skupščinah (konferencijah) ljudskih učiteljev.

V izvrševanje §§. 45 in 46 v zakonu od 14. maja 1869 (Drž. zak. št. 62) ukazujem tako:

I. O okrajnih skupščinah.

§. 1. V vsacem učilničnem okraji je praviloma po enkrat v letu učiteljska skupščina.

Ako je učilnični okraj razdeljen mej več nadzornikov, tedaj se vrše za vsak del okraja posebne skupščine.

Če je okraj preobširen, ali če ima preslabe poti, ali če je kaj drugega, da se ena sama skupščina ne more vršiti, tedaj se vrše zbori za posamezne dele tistega okraja.

§. 2. Okrajnim učiteljskim skupščinam je sploh nálog: prizadevati si do potrebne skladnosti v notranji uredbi učilništva po okraji, posvetovati se o prirokih (pomočkih) k pospehu ljudskega učilništva, semkaj meréče nasvete podajati okrajnemu učilničnemu oblastvu in izrekati mnenja o vprašanjih, katera mu od tega oblastva hodijo o učilničnih stvaréh.

Posebno treba:

1. da ustrezajo nalogu, katerega jim učilnični in učni red odkazuje o učnih črtézih, posameznim razredom določenih smotrih (ciljih) itd.

2. da presoajo uredbo rabéčih učnih knjig in beril ter tudi drugih učnih pripomagál in pospeševál podučevanja, in nasvétujejo, kako naj se jim dá večja dovršenost, ali oziroma da se vvedó nova samoučila in učila;

3. da učítve (metode), katere je za primerne poterdila praktika in teorija, v živo pretresajo, ter da svojo misel izrekajo o njih sprejetji in tudi o načelih učilničnega ustrahovanja;

4. da posebno pazijo na otročje vrte, na učilnice ženskega dela, na učilnične knjižnice, na učilnične vrte, na njive za poskušnje v poljedelstvu, na telovadnice ter na vse tiste naprave, katerim je namera, učilnični mladini gojiti zdravje;

5. da pretehtujejo zapreke, upirajoče razvoj javnega uka v tistem okraji, ter da podajajo nasvete, kako bi jih bilo odpraviti;

6. da se razgovarjajo o prirokih, kateri bi v skladnost spravili, kar se največ more, domače z učilničnim odgojevanjem;

7. da se posvetujejo o prirokih, s katerimi bi se razprostranile učilnice in učilništvo po tistem okraji, posebno s katerimi bi se vvedli uki v daljše izobraževanje in vvedle nižje strokóvne učilnice z ozirom na potrebe tistega okraja;

8. da pretresavajo priroke k daljši omiki učiteljev v njih zvanji, zlasti uredbo okrajnih učiteljskih knjižnic.

Nameri učiteljskega daljšega izobraževanja, ustrezajo v okrajnih skupščinah še posebno prepodavanja znanstvene ali pedagoške vsebine, razkazávanje praktičnega učenja v določnih učnih stvareh, in razstave učil.

§. 3. Pravilno okrajno skupščino (§. 1) sklicuje okrajno učilnično oblastvo, katero zboru določa kraj, čas in doklé naj bode trpel. Zbor ne sme biti čez tri dni. Okrajno učilnično oblastvo je upravičeno, ako je potreba pripoznana, ukazovati tudi preizredne skupščine; a vendar naj to oblastvo ondód, koder se skupščinam troški ne zalagajo iz učilnične okrajne blagajnice, poprej v to prosi privolitve od deželnega učilničnega oblastva.

§. 4. Udje okrajne skupščine ter dolžni k njej hoditi so vsi ravnatelji, višji učitelji, učitelji, posvetne učiteljice, sposobilno učiteljsko svedočbo imejoči nižji učitelji in nižje učiteljice javnih ljudskih in meščanskih učilnic, dokončno postavljeni vérstveni učitelji takih učilnic, tudi ravnatelji, glavni učitelji, učitelji vádniki na c. kr. izobraževalnici za učitelje (učiteljice) tistega okraja.

Vsi ti imajo v stvaréh, odkazanih skupščini, sklepoválen glas ter tudi pravico, voliti in izvoljeni biti.

Dolžnost je v skupščino hoditi nižjim učiteljem in nižjim učiteljicam imejočim svedočbo zrelosti; a njih glas je samo posvetovalen.

Ne dokončno postavljenim vérstvenim učiteljem, pomočnim in stranskim učiteljem ter učiteljicam javnih ljudskih učilnic in učiteljskih izobraževalnic, učiteljicam delovnih učilnic, tudi učiteljem in učiteljicam v zasebnih (privatnih) ljudskih učilnicah je na izvolji, skupščine se vdeleževati s posvetovalnim glasom.

Vsi udje okrajnega učilničnega oblastva so upravičeni, v skupščini navzočevati pri razpravah.

Prvosednik more v skupščino tudi povabiti veščake s posvetovalnim glasom.

§. 5. Prvosednik in voditelj okrajne skupščine je dotični okrajni učilnični nadzornik. Ta si za vsako skupščino določi nadomestnika. Skupščina izmed svojih udov izvoli dva zapisnikarja za leto dnij.

Ta dva moreta biti novič izvoljena.

Izvoljenima je dolžnost, volitev sprejeti, če nijsta že lani opravljala te čestne službe.

§. 6. Vrsta razgovorov vsake skupščine se njenim udom oznani konči (vsaj) štiri tedne pred shodom. Skupščini je pravica skleniti, da se vrsta razgovorov razdaljša.

§. 7. Da se prihodnjemu zboru pripravijo določne stvari, katere pridejo v njem na razpravljanje, izvoli skupščina stanovit odbor izmed svojih udov. Prvoseduje mu okrajni učilnični nadzornik. Vrh tega je moči izvoliti posebne odbore za to, da je o posameznih stvareh že poprej posvetovanje, ali da se te stvari zvrše.

§. 8. Okrajna skupščina voli po veljavnih pravilih izmed svojih udov zastopnike učiteljskega stanú v okrajnem učiteljskem oblastvu, tudi komisijo, katerej je izročeno upravljanje okrajne učiteljske knjižnice, in poslance v deželno skupščino.

§. 9. O vsaki seji treba napraviti zapisnik, v katerem naj bodo stvari razprave, nasvetje in sklepi. Ta zapisnik je s prvosednikovim poročilom poslati okrajnemu učilničnemu oblastvu, katero naj ga k deželnemu učilničnemu oblastvu odpravi z naznanilom o naredbah, v tem storjenih, in morebiti s kakimi svojimi nasveti.

V letnih učilničnih poročilih deželnih učilničnih oblastev treba vselej tudi na tanko povedati delovanje okrajnih učilničnih skupščin.

§. 10. Opravilni red, katerega se je držati pri okrajnih učiteljskih skupščinah, ustanavlja deželno učilnično oblastvo.

II. O deželni skupščini.

§. 11. V vsaki deželi je praviloma vsaka tri leta učiteljska deželna skupščina. Deželno učilnično oblastvo je upravičeno, ako je potreba ali koristnost pripoznana, narejati, da se skupščina vrši v dveh zborih, katera sta vsak posebe.

§. 12. Deželni skupščini je nalog, mnenja izrekati o vprašanjih, katera jej podaje deželno učilnično oblastvo, posvetovati se o prirokih k pospehu ljudskega učilništva, tudi o stvaréh, katere se tičejo pravic, dolžnostij in razmer učiteljstva; dalje je upravičena, tudi podajati samostalne nasvete.

Kar se tiče prirokov k pospehu učilništva, ima deželna skupščina za vso deželo tako področje, kakoršno imajo o tem okrajne skupščine za njene posamezne okraje.

Z vsako deželno skupščino je združiti, ako se dá, razstavo učil.

§ 13. Deželno skupščino sklicuje deželno učilnično oblastvo. Vrší se mej jesenskimi počitnicami, praviloma v sedeži deželnega učilničnega oblastva, ter ne sme nad pet dnij trpeti. Deželno učilnično svetovalstvo je upravičeno, tudi preizredne skupščine sklicovati.

§ 14. Ude deželne skupščine volijo okrajne skupščine. Po koliko udov je v posameznih učilničnih okrajih voliti, določa deželno učilnično oblastvo z ozirom na to, kak obsežaj imajo okraji in po koliko je v njih učiteljev; a nobenega okraja ne smejo nad trije udje zastopati.

Volitev veljá za tri leta. Vsak more biti novič izvoljen. Dolžnost je izvoljenemu, volitev sprejeti in hoditi k skupščini.

Okrajnim učilničnim nadzornikom dežele je zato, ker so okrajni učilnični nadzorniki, svobodno, deželnih skupščin se udeleževati, sedež in glas imejóč. Isto veljá o ravnateljih učiteljskih izobraževalnic in meščanskih učilnic, ako jih niso izvolile okrajne skupščine.

Udje deželnega odbora in deželnega učilničnega oblastva so čestni gostovi deželne skupščine.

Prvosednik more v skupščino tudi povabiti veččáke s posvetoválnim glasom.

§ 15. Deželne skupščine so praviloma javne. Samo s posebnih uzrokov se more javnost izločiti ali utesniti.

§ 16. Prvosednik in voditelj deželne skupščine je deželni učilnični nadzornik ljudskih učilnic, in ondód, koder je po več deželnih učilničnih nadzornikov ljudskih učilnic, tist, katerega v to odloči deželno učilnično oblastvo. Prvosednik si za vsako skupščino določi nadomestnika. Skupščina izmej svojih udov izvoli dva zapisnikarja za tri leta. Ta dva moreta biti novič izvoljena. Dolžnost je izvoljenima, volitev sprejeti, če nista v zdaj minoli dobi že opravljala te čestne službe.

§ 17. Vrsta razgovorov vsacega zbora se oznani konči tri mesece pred shodom. Skupščini je pravica skleniti, da se vrsta razgovorov razdaljša.

§ 18. Zaradi poročevanja o raznih stvaréh iz vrste razgovorov se more skupščina razdeliti na odseke (komitate).

§ 19. Deželna skupščina izmej svojih udov izvoli odbor, kateremu je v najprejšnje posvetovanje treba odkazati vse stvari, kar naj jih pride na razpravo. Deželni učilnični nadzornik je prvosednik tega odbora. Odbor treba da tudi opravični red sestavi deželni skupščini. Praviloma ne sme na razpravo priti nobena stvar, ako ni o njej poprej odbor iz-

rekel mnénja. Samo tedaj, kadar deželna skupščina z večino dveh tretjin sklene, da je stvar nujna, more o njej takóji biti razpravljane.

§. 20. O vsacem zboru treba napraviti zapisnik, v katerem naj bodo stvari razprave, nasvetje in sklepi. Ta zapisnik je s prvosednikovich poročilom poslati deželnemu učilničnemu oblastvu, katero naj ga k ukóvnemu ministru odpravi z naznanilom o naredbah, v tem storjenih, in morebiti s kakimi svojimi nasveti.

Končna določila.

§. 21. Odmerjanje odméne (odškodbe) za potne troške, oziroma dnine tistim učiteljem, katere veže dolžnost, udeleževati se okrajnih in deželnih skupščin, ter ne prebivajo tam, kjer se vrši skupščina, določa deželno učilnično oblastvo, poslušavši okrajnih učilničnih oblastev.

§. 22. Ta ukaz naj po tistih kraljevinah in deželah, koder so že z deželnimi zakoni spravljani v red troški za učiteljske skupščine, takóji dobode moč, a po ostalih deželah stóprv (še le) mahoma tedaj, ko bodo ti troški res zagotovljeni.

Stremayr s. r.

Nadaljevalno izobraževanje ljudskih učiteljev na Kranjskem.

Pod tem naslovom („zur Lehrerfortbildung in Krain“) prineslo je letošnje letno sporočilo tukajšnjega c. k. učiteljskega izobraževališča daljši sostavek, katerega je spisal g. pl. Gariboldi, glavni učitelj učiteljskih pripravnikov, ter c. k. šolski nadzornik za ljubljansko okolico. Ta znameniti sostavek moramo smatrati kot javno glasilo našega c. k. učiteljskega izobraževališča. G. ravnatelj Bl. Hrovath že vé, zakaj je ta sostavek protipostavno vzel v letno sporočilo, in g. pl. Gariboldi mora tudi vedeti, zakaj ga ni raji poslal v kak političen časopis, kamor po zapopadku spada. To so tedaj njune skrivnosti. Sicer se pa naš šolski list „Učiteljski Tovarš“ našemu c. k. učiteljskemu izobraževališču, t. j. g. ravnatelju in glavnim učiteljem tega zavoda, posebno pa g. pl. Gariboldiju prav vljudno zahvaljuje za to prekrasno odkritoserčnost, kakoršne si boljše želeli ne moremo, kajti tudi na Kranjskem je v poslednjih časih nastala silna potreba, da se ločimo; vsak naj hodi svojo pot, — eni na desno, drugi na levo; eni po svojem prepričanju, katerega so že tolikrat javno terdili, drugi pa tje, kamor naj bolje kaže. Odsihmal ne bomo gojili praznega upanja, da bomo ljudski učitelji vzajemno delali na poti ljudske omike in ljudskega izobraževanja; nadjali smo se namreč, da nam bodo učeni gospodje učitelji našega c. k. učiteljskega